

ฝรั่งเจริญเพราะดีนรนให้พ้นจาก การบีบคั้นของศาสนาคริสต์

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

คำอนุญาต

ที่ก่อตั้งสำนักสงฆ์ในอำเภอสามพราน

๕ พฤษภาคม ๒๕๓๓

เจริญพร คุณพัชนี ตันทานุกร

ตามที่คุณพัชนี ได้แสดงความมีจิตศรัทธา และแจ้งความประสงค์จะขอพิมพ์เผยแพร่จดหมายของอادمภาพ ที่ตอบจดหมายของพระปลัดเอี่ยม อธิทูโต เกี่ยวกับการเผยแพร่ของศาสนาคริสต์ ที่ดำเนินไปพร้อมกับการสร้างความเข้าใจผิดว่าฝรั่งเจริญเพราะนับถือศาสนาคริสต์ อادمภาพไม่ขัดข้อง เพราะจะได้เป็นการช่วยกันเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางออกไป เป็นการบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมประการหนึ่ง

เป็นประเพณีของบัณฑิตว่า เมื่อมีคนสร้างความเข้าใจผิดหลงผิดให้เกิดขึ้นแก่มหาชน ก็จะต้องเอาใจใส่ชี้แจงแก้ไข

สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และเป็นประเพณีของพุทธศาสนิกบัณฑิตไม่ว่าจะเป็นภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก หรือ

อุบาสิกาก็ตามว่า เมื่อมีคนสร้างคำสอนปลอมปนที่เรียกว่าปรปวาทขึ้นมาในพระพุทธศาสนา ก็จะต้องชี้แจงแก้ไขกำจัดคำสอนที่หลอกลวงหรือหลงผิด และรักษาคำสอนที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นธรรมเป็นวินัยไว้ให้ดำรงอยู่มั่นคงสืบไปอย่างบริสุทธิ์บริบูรณ์เท่าที่จะเป็นไปได้

การที่คุณพัชนี ดันทานุตร มีศรัทธาชวนชวนในเรื่องนี้ เป็นการแสดงความเอาใจใส่รับผิดชอบต่อพระพุทธศาสนา และอนุวัตรตามประเพณีของพุทธศาสนิกบัณฑิตจึงขออนุโมทนาด้วย ขอกุศลกิจที่บำเพ็ญครั้งนี้ จงเป็นปัจจัยเพื่อความเจริญมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนธรรม เพื่อประโยชน์สุขของพหูชน และจงอำนวยการอันดีส่งผลให้คุณพัชนี ดันทานุตร พร้อมทั้งญาติมิตร เจริญด้วยจตุรพิธพรตลอดกาลนาน

ขอเจริญพร

พระเทพเวที

ฝรั่งเจริญเพราะตั้งรกรากให้พ้นจาก การบีบคั้นของศาสนาคริสต์

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

๑๙ มิถุนายน ๒๕๓๑

เรียน พระปลัดเอี่ยม อีสิตฺตฺโต

ตามที่ท่านได้เขียนจดหมายไปถามปัญหา อยากจะให้
ตอบข้อสงสัยนั้น ตามปกติระยะนี้ผมมีงานเร่งมากไม่มีเวลา
จะตอบ โดยมากต้องเก็บจดหมายไว้นานๆ แต่จดหมายของ
ท่านนี้ เห็นว่า เป็นเรื่องสำคัญ แม้ว่าจะไม่มีเวลาเขียนก็ได้
พูดบันทึกเสียงแล้วขอร้องให้พระมหาอินศร ช่วยพิมพ์ให้ ข้อ
สงสัยของท่านข้อสำคัญก็คือ

เวลานี้มีคนไปเข้าคริสต์กัน โดยที่เห็นไปว่าคนฝรั่งชาว
ตะวันตกถือศาสนาคริสต์ ฝรั่งจึงเจริญทุกอย่าง ไม่ว่าจะการ
เศรษฐกิจ การทหาร การเมือง ทางวิทยาศาสตร์ สรรพาวุธ

ทุกอย่าง อย่าง ซึ่งเป็นวิธีการของผู้เผยแพร่ศาสนาคริสต์ที่จะพูดให้เข้าใจกันอย่างนั้น

วิธีการเผยแพร่และชักจูงของนักสอนศาสนาคริสต์ ที่ทำอย่างนี้ เป็นการกระทำที่น่ารังเกียจ เพราะเป็นการกล่าวเท็จ ไม่ตรงตามความเป็นจริง และเป็นการไม่ยุติธรรมทั้งแก่คนไทยและแก่พระพุทธรศาสนา ถ้าเขาใช้วิธีเผยแพร่แบบมีเล่ห์กลอย่างนี้ ก็ควรจะต้องเผยแพร่ความจริงให้เป็นที่รู้เข้าใจกันไว้*

การที่เข้าใจกันไปว่า ฝรั่งเศสเจริญเพราะนับถือศาสนาคริสต์อย่างนั้น ก็เป็นเพราะว่าพระเราก็ดี ชาวบ้านญาติโยมเราก็ดี ไม่รู้ประวัติศาสตร์ของประเทศตะวันตกว่าเขาได้สร้างความเจริญนั้นมาอย่างไร ความจริงเรื่องนี้เป็นความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่ง่าย ๆ คนที่รู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศตะวันตก ถ้าได้ยินคนมาพูดว่าฝรั่งเศสเจริญเพราะนับถือศาสนาคริสต์ ก็จะมีกรังเกียจผู้พูดว่าเป็นคนไม่มี

---

* ข้อความบางแห่ง เช่นในย่อหน้านี้ ได้เขียนแทรกเพิ่มหรือทำให้ชัดเจนกว่าฉบับเดิม

ความรู้ หลงมลายไปตามความเข้าใจเอาเองตื้นๆ หรือ มิฉะนั้นก็อาจจะพูดออกมาด้วยตั้งใจจะหลอกลวงคนอื่น ให้ เขาหลงเชื่อตน เรื่องราวที่เป็นจริงนั้นตรงกันข้ามกับคำที่เขา พูดเลยทีเดียว กล่าวคือ ฝรั่งเศสตะวันตกเขาเจริญขึ้นมาได้ใน ทางวิทยาศาสตร์เป็นต้นนี้ ก็ด้วยการที่เขาพยายามดิ้นรนให้ พ้นจากความครอบงำหรือการบีบคั้นของศาสนาคริสต์ต่าง หาก ไม่ใช่เพราะนับถือศาสนาคริสต์แล้วเจริญ จะขอเล่า ถวายตามประวัติศาสตร์เล็กน้อย

ศาสนาคริสต์นี้ ในประเทศตะวันตก เคยมีอำนาจมาก มีอำนาจในทางการเมือง ขนาดที่ว่าสามารถครอบงำ ประเทศต่างๆ ในยุโรปทั้งหมดต้องเชื่อฟัง แม้แต่กษัตริย์ ประเทศต่างๆ ก็ต้องให้ไปเป็นผู้สวมมงกุฎให้ ระยะเวลาที่ ศาสนาคริสต์มีอำนาจครอบงำประเทศตะวันตกนั้น ฝรั่งเศส เรียกว่า ยุคมืด (Dark Ages) ที่นี้ ทางศาสนาคริสต์นั้น จะไม่ ยอมให้คนมาสงสัยพระเจ้าสงสัยคำสอนในคัมภีร์ไบเบิล แสดงความคิดเห็นขัดแย้ง หรือเห็นต่างไปจากคัมภีร์ไบเบิล เช่น เรื่องพระเจ้าสร้างโลก บันดาลสิ่งต่างๆ สร้างโลกใน ๗

วัน ทำไมจึงสร้างแสงสว่างก่อน แล้วสร้างดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ทีหลัง พระเจ้ามีอำนาจสร้างโลกบันดาลทุกสิ่งทุกอย่าง และมีมหากรุณา ต้องการให้มนุษย์มีความสุข แต่ทำไมจึงสร้างโรคร้ายไข้เจ็บขึ้นมา ทำไมสร้างให้บางคนเกิดมาพิกลพิการปัญญาอ่อน ต้องมีชีวิตอยู่อย่างทุกข์ยากเดือดร้อนแสนลำเค็ญ ทำไมจึงบังคับซาตานไม่ได้ ทำไมจึงปล่อยให้มิศาสนาอื่นๆ แล้ว กลับไปลงโทษคนที่นับถือศาสนาอื่นๆ เหล่านั้น หว่าเขานับถือผิดๆ ทำไมพระเจ้าไม่ลงโทษตัวเองที่ปล่อยให้ละเลยหรือสร้างคนที่ตั้งศาสนาอื่นๆ ขึ้นมา ฯลฯ อะไรทำนองนี้ ใครจะพูดแสดงความสงสัยไม่ได้เป็นอันขาด เพราะฉะนั้น คนจะคิดในเรื่องความจริงต่างๆ ก็พูดไม่ได้ ยิ่งกว่านั้น เพื่อบังคับควบคุมให้ได้ผลเต็มที่ ศาสนาคริสต์ก็เลยตั้งศาลขึ้นมา เขาเรียกว่าศาล Inquisition ซึ่งแปลเป็นไทยว่า ศาลสอบสวนศรัทธา ใครที่พูดออกมาแสดงความสงสัยเกี่ยวกับพระเจ้าสงสัยคำสอนในคัมภีร์ไบเบิล เขาก็จับเอาไปขึ้นศาลนี้ แล้วก็ลงโทษต่างๆ เช่น เผาทั้งเป็น หรืออาจจะประหารชีวิต หรืออาจจะขังคุก หรือให้ตีมยาพิษ ยกตัวอย่าง

ง่าย ๆ เช่น นักวิทยาศาสตร์คนสำคัญในประวัติศาสตร์คนหนึ่ง คือ กาลิเลโอ ได้ค้นคว้าเรื่องความจริงต่างๆ แล้วก็เห็นว่าโลกนี้กลมหมุนรอบดวงอาทิตย์ และได้แสดงความคิดเห็นขึ้นมา ก็เลยถูกจับขึ้นศาลไต่สวนศรัทธา แต่เนื่องจากกาลิเลโอนี้กลัวตาย ก็เลยยอมละความเห็นนั้น เพราะเห็นแกชีวิตของตน เขาก็เลยไว้ชีวิต แต่สำหรับรายอื่นๆ ศาลของศาสนาคริสต์นี้ได้ฆ่าคน เผาคน ให้คนตีมาพิชไปมากมาย เพื่อไม่ให้คนรู้เข้าใจโลกและชีวิตแปลกไปจากคำสอนในไบเบิล

แต่เพราะการใช้อำนาจบีบบังคับครั้งนี้แหละ จึงทำให้พวกฝรั่งที่ต้องการแสวงหาความจริงพยายามดิ้นรนกัน เมื่อพูดในที่เปิดเผยไม่ได้ก็ลอบจับกลุ่มกันเงียบๆ ค้นคว้าหาความรู้ และเผยแพร่ความรู้ในหมู่พวกตน ต่อมาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ก็เจริญขึ้น เพราะยิ่งกตก็ยิ่งดี อันนี้เป็นธรรมชาติของมนุษย์ แล้วในที่สุดต่อมา แม้ในทางการเมืองฝรั่งก็ดิ้นรน จนกระทั่งพ้นจากอำนาจครอบงำของศาสนาคริสต์ไปได้ประเทศต่างๆ ก็มีการปกครองเป็นอิสระของตนเองอย่างที่เรารู้กันอยู่ในปัจจุบันนี้ ทางการศึกษา

คริสต์ก็เสื่อมอำนาจลงมา จนกระทั่งว่า มีแต่ วาติกัน ที่เขา
ยอมรับกันให้เป็นประเทศหนึ่ง ซึ่งว่าที่จริงก็เป็นเพียงเมือง
เล็กๆ อยู่ในกรุงโรม ประเทศอิตาลี

อันนี้เป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นว่า พวกฝรั่งเขามีความ
เจริญทางวิทยาศาสตร์ขึ้นมา ตลอดจนความเจริญอื่นๆ ที่
เนื่องมาจากวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยีอะไรต่างๆ นี้ ก็
เพราะว่าเขาดีนรนต่อสู้ให้พ้นจากการครอบงำบีบบังคับของ
ศาสนาคริสต์ต่างหาก ไม่ใช่ว่าเป็นเพราะเขานับถือศาสนา
คริสต์แล้วก็เลยเจริญ ทีนี้ ฝรั่งเขานับถือศาสนาคริสต์นั้น ก็
ไม่ใช่ว่านับถือกันมากมายอย่างที่แสดงในตัวเลข เพราะเมื่อ
วิทยาศาสตร์เจริญขึ้นแล้ว คนก็เลยไม่เชื่อถือคำสอนใน
ศาสนาคริสต์ คนก็นับถือศาสนาคริสต์น้อยลง ฉะนั้น ความ
เจริญทางปัญญาและความก้าวหน้าของวิทยาการที่เกิดขึ้น
ในเมืองฝรั่งนี้ มันสวนทางกับศาสนาคริสต์ มันคนละเรื่องกัน
มันเกิดจากคนที่ไม่เชื่อศาสนาคริสต์ และคนที่ถูกศาสนา
คริสต์บีบบังคับ เช่น นักวิทยาศาสตร์ที่ดิ้นรนค้นคว้า ไม่ยอม

เชื่อฟังศาสนาคริสต์ ไม่ยอมมาให้บาทหลวงบังคับครอบงำ เพราะฉะนั้น อย่าเอามาปนกันไม่ได้ ต้องเข้าใจให้ถูกต้อง

ส่วนคนที่นับถือศาสนาคริสต์เอง ต่อมาก็แตกแยกกันไปเป็นนิกายต่างๆ นิกายที่สำคัญ ก็มี โรมันคาทอลิก กับ โปรเตสแตนต์ ซึ่งมีการทะเลาะวิวาทกันอย่างรุนแรงมาก เพราะว่าศาสนาคริสต์นี้เอาศรัทธาเป็นหลัก เมื่อศรัทธาแล้ว ก็ทำได้ทุกอย่าง ฆ่าฟันกันก็ได้ และคนที่นับถือต่างนิกาย ออกไปนี้ เขาถือว่าเป็นบาปอย่างรุนแรง เพราะเป็นคนที่ถูก ซาตานหลอกเอาไป ไปเชื่อซาตาน เพราะฉะนั้น เขาก็สามารถจะฆ่าทิ้งเสีย อย่างในประเทศอังกฤษสองนิกายนี้ได้ ต่อสู้กันมาก บางทีฝ่ายหนึ่งมีอำนาจขึ้นก็ยกกองทัพไปฆ่า อีกฝ่ายหนึ่ง ล้างกันเป็นดินเป็นหมูบ้านเป็นตำบล ลูกเด็กเล็กแดงก็ไม่ไว้ จึงเดือดร้อนกันมาก จนกระทั่งว่าอีกนิกาย หนึ่งที่อ่อนแอกว่าสู้ทนอยู่ไม่ไหวก็ต้องลี้ภัย เดินทางเสี่ยงภัย ไปโลกใหม่ ตอนนั้น อเมริกาเป็นโลกใหม่ เพราะว่าเขาเพิ่ง ค้นพบ การเดินทางไปก็ลำบากยากเย็น ต้องผจญภัย เสี่ยง อันตรายมาก อาจจะตายกลางทาง แต่เพราะเหตุที่ว่า ถ้าอยู่

ก็ตาย หนีไปยังพอมมีทางรอด ก็เลยหนีกันไป ซ้ำมน้ำข้ามทะเลไป ที่รอดก็ไปขึ้นแผ่นดินใหม่ที่อเมริกานั้น ไปสู้กับอินเดียนแดงบ้าง ไปต่อสู้กับความยากลำบากต่างๆ ไปตั้งถิ่นฐานใหม่ ทำให้มีการบุกเบิกแผ่นดินใหม่นี้ ประเทศอเมริกาซึ่งเกิดขึ้นมาในภายหลัง ก็เกิดจากการหนีภัยเบียดเบียนระหว่างนิกาย ของศาสนาคริสต์นี่ เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญ ฉะนั้น เราจะเห็นว่า ประวัติศาสตร์ชาติตะวันตกที่เกี่ยวข้องกับความเจริญนี้ เป็นเรื่องของการดิ้นรนจากภัย ที่เกิดจากศาสนาคริสต์นี้มากมาย คนไทยบางคนมานึกถึงสภาพปัจจุบันของพระพุทธศาสนาในเมืองไทยเราว่า มีการแตกแยกทะเลาะวิวาทกันมากมาย ทำให้รู้สึกเสื่อมศรัทธา แต่ถ้าเอาไปเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ในศาสนาอื่นๆ อย่างในศาสนาคริสต์ที่เล่ามานี้ เรื่องราวแตกแยกขัดแย้งในวงการพระพุทธศาสนา ก็เป็นเรื่องเล็กน้อยอย่างยิ่ง ในหมู่ชาวพุทธจะขัดแย้งกันอย่างมากก็ได้เถียงพุดว่า หรือเขียนว่ากัน ไม่ไปรบราเช่นฆ่ากันเป็นสงคราม หรือเดือดร้อนกันมากมาย

นอกจากนั้น ศาสนาคริสต์ยังมีประวัติต่างพร้อมสำคัญที่แก้ตัวไม่ได้ ก็คือว่าได้มากับลัทธิอาณานิคม ในสมัยที่ฝรั่งมาล่าเมืองขึ้น ซึ่งประเทศไทยเองก็โดนมาแล้วไม่รู้จักจดจำ คนไทยเองน่าจะรู้ประวัติศาสตร์นี้ ในสมัยอยุธยาพวกฝรั่งนักเผยแผ่ศาสนาคริสต์ก็เข้ามากับนักรบ กับทหารที่เข้ามาล่าเมืองขึ้น หรือบางทีก็เป็นตัวนำทางให้แก่ทหารหรือกองทัพ โดยเข้ามาก่อน แล้วก็ให้ทหารเข้ามายึดครองที่หลังอย่างในญี่ปุ่น ก็มีเรื่อง จนกระทั่งว่า ทางบ้านเมืองผู้ปกครองสมัยนั้นเขาต้องปิดประเทศไป พวกบาทหลวงเข้าไปเผยแผ่ศาสนา เสร็จแล้วก็ชักนำไปพรรคพวกจากประเทศของตนเองเข้ามาครอบงำเอาประเทศอื่นเป็นเมืองขึ้น ฉะนั้นเราจะเห็นว่า ศาสนาคริสต์นี้แผ่ไปพร้อมกับลัทธิอาณานิคมหรือลัทธิล่าเมืองขึ้นของฝรั่ง ฝรั่งจึงได้เมืองขึ้นทั้งในเอเชียในแอฟริกาในอเมริกาใต้ อะไรพวกนี้มากมาย

อย่างที่บอกเมื่อกี้ว่า ตั้งแต่วิทยาศาสตร์เจริญขึ้นมา คนก็ชักห่างเหินไม่ค่อยเชื่อถือศาสนาคริสต์ การนับถือที่มีอยู่ก็มีมาเรื่อยๆ อย่างนั่นเอง จนกระทั่งในประเทศอังกฤษ

หรือในอเมริกาเป็นต้นปัจจุบันนี้ คนที่ไม่ใส่ใจต่อศาสนาคริสต์ก็ผละกันออกไปมาก จนกระทั่งพวกเผยแผ่ศาสนาคริสต์ ต้องขายโบสถ์กันก็มากมาย วัดไทยที่ไปตั้งในอเมริกานั้นบางวัดก็ไปซื้อโบสถ์คริสต์นั่นเองที่เขาเลิก เขารักษาไม่ไหวแล้ว ในอเมริกานั้นฝรั่งขายโบสถ์กันมากมาย ในอังกฤษก็เหมือนกัน โบสถ์นั้นขายไป แล้วก็เอาไปใช้ในเรื่องสนุกสนานบ้างก็มี อันนี้ก็เป็นเรื่องที่น่าจะรู้ๆ กันอยู่ คนไทยทำไมถึงมาหลงฟังคำของคนเผยแผ่ศาสนาคริสต์ ที่มาล่อหลอกด้วยคำซึ่งไม่เป็นความจริง ถ้ารู้ประวัติศาสตร์สักนิดหน่อยก็จะเข้าใจ ไม่มีปัญหาเรื่องนี้

ในประเทศตะวันตกนั้น ศาสนาคริสต์ก็เสื่อมลงมาก คนเขาก็ไม่เอาใจใส่ การหาเงินหาทองก็ยากลำบาก อำนาจก็ลดน้อยลงไป และเวลานี้ก็เห็นกันอยู่ว่า เขาหันมาสนใจที่จะเผยแผ่ในทางตะวันออกมาก ก็น่าจะเป็นข้อพิจารณาว่า เขาอาจจะหันเหความสนใจ หันนโยบายมาทางตะวันออก เพราะว่าพวกประเทศตะวันออกนี้เป็นประเทศที่ด้อยพัฒนา คนไม่ค่อยเจริญ ไม่ค่อยรู้วิทยาศาสตร์ ไม่ค่อยรู้ประวัติ

ศาสตร์ ไม่มีความรู้สมัยใหม่ อาจจะถูกพูดจาล้อหลอกให้เชื่อถือได้ง่าย ส่วนทางตะวันตกนั้นเขาสอนจะให้คนเชื่อมั่นก็ยากแล้ว เพราะฉะนั้น เขาก็ต้องถอยจากทางด้านโน้นมาทางนี้ จึงควรพิจารณาเองว่า ควรจะตกเป็นเหยื่อเขา ด้วยการฟังคำล้อหลอกหรือไม่ ขอให้ตัดสินใจด้วยปัญญา

ที่บอกว่าฝรั่งนั้นเขาก็เป็อหน่วยทางศาสนาคริสต์มาเราก็เห็นๆ กัน อย่างปัจจุบันนี้ก็มีฝรั่งชาวตะวันตกหันมานับถือพระพุทธศาสนา มาปฏิบัติสมาธิวิปัสสนากัน ศูนย์สมาธิวิปัสสนาก็เกิดขึ้นในประเทศตะวันตกกันมากมาย แล้วก็มีฝรั่งมาบวชพระมาเมืองไทย พระฝรั่งที่บวชอยู่ตามสำนักต่างๆ ก็มีจำนวนมาก แล้วฝรั่งเหล่านี้ก็กลับไปเผยแพร่ศาสนาในประเทศเดิมของตนบ้าง ประเทศอื่นในหมู่ตะวันตกด้วยกันบ้าง ก็เห็นๆ กันอยู่

เราจะเห็นว่า ในศาสนาคริสต์นี้ เขาถือเรื่องศรัทธาเป็นสำคัญ และศรัทธานี้เขาบังคับกันด้วย คือใครจะเชื่อต่างจากเขาไปไม่ได้ ในเมื่อเขามีอำนาจเขาก็บีบคั้นเอา บังคับเอา และก็อาจจะสามารถลงโทษ ฆ่าตายอะไรทำนองนี้

เรื่องจึงได้เกิดอย่างที่ว่ามา แต่ในทางพระพุทธศาสนา^{นี้} เราไม่เป็นอย่ำนั้น ใครจะนับถืออะไรก็เป็นไปโดยอิสระเสรี ใ้ใช้ความคิดของตนเอง เราจะไม่มีการไปกดขี่เบียดเบียนในเรื่องศรัทธาความเชื่อถือ ฉะนั้น ในประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนา^{นี้} ไม่ว่าใครจะสงสัยจะคิดอย่างไร จะผิดแปลกไป เราก็ไม่จับไปฆ่าไปแกง จึงไม่มีการบีบคั้นเบียดเบียนกันในเรื่องนี้ขึ้น ในแง่หนึ่งก็ทำให้คนไม่ต้องไปดิ้นรนต่อสู้ ถ้าจะว่าการดิ้นรนต่อสู้ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองอย่ำนั้น ก็ยอมรับได้ เพราะฝรั่งเขาเจริญมาแบบนั้น ส่วนในทางพระพุทธศาสนา^{นี้} เราไม่มีการบีบคั้น ไม่มีการกดขี่ข่มเหงด้วยเรื่องความเชื่อ มันก็เลยทำให้คนไม่ดิ้นรน ก็เลยอยู่กันไปสบายๆ อยู่กันไปเรื่อยๆ

สรุปว่า ลักษณะที่จะเห็นได้ว่าต่างกันระหว่างพระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนานั้น ถ้าไม่พูดถึงด้านคำสอน พูดเฉพาะลักษณะอาการปฏิบัติในภายนอก

ประการที่หนึ่ง ทางศาสนาคริสต์นั้น ถือเอาศรัทธาเป็นใหญ่ และศรัทธาของเขานี้มีความหมายเป็นการกำหนด

ว่า ต้องเป็นอย่างนั้นต้องเป็นอย่างนี้ คือมีลักษณะบังคับด้วย เพราะฉะนั้น ถ้าหากใครไม่เชื่อก็ว่าเป็นบาป ทีนี้ ถ้าเขามีอำนาจ เขาก็จะบีบบังคับว่าต้องให้เชื่ออย่างที่เขาสอนไว้ จะไปสงสัยอะไรไม่ได้ จึงมีเหตุเกิดขึ้นในทำนองที่ว่า มีการตั้งศาลจับกุมลงโทษ ถึงกับฆ่าฟันประหารชีวิตอะไรกัน ส่วนในทางพระพุทธศาสนานั้น ก็ถือศรัทธาเป็นหลักสำคัญในพระพุทธศาสนาด้วยเหมือนกัน แต่ให้เป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยเหตุผล ใช้ปัญญา ให้คนมีสิทธิที่จะสงสัยพิจารณาไตร่ตรอง เพราะฉะนั้น เราก็จึงต้องให้โอกาสแก่คนที่จะคิด มีเสรีภาพทางความคิด จึงไม่มีเหตุที่จะไปบีบบังคับกัน

ประการที่สอง ลักษณะการเผยแพร่ของศาสนาคริสต์นั้น มุ่งอำนาจทางการเมืองด้วย โดยเข้าไปมีอำนาจในการปกครองของประเทศ ถ้าหากว่าตัวมีกำลังมากก็สามารถที่จะครอบงำประเทศได้หลายๆ ประเทศ อย่างในยุโรปนั้น ก็เคยมีอำนาจครอบคลุมทั้งหมด ทั่วทั้งยุโรป อย่างที่ได้เล่าแล้วว่า ใปไปจะต้องเป็นผู้สวมมงกุฎให้กษัตริย์ประเทศต่างๆ และมีอำนาจที่จะบังคับกษัตริย์นั้นเดินเท้าเปล่ามาจาก

ประเทศของตน มาครวระหรือมาสารภาพผิดต่อไปอะไร
 ทำนองนี้ การที่มีอำนาจทางการเมือง หรือแสวงหาอำนาจ
 ทางการเมืองนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก และเมื่อมีอำนาจทาง
 การเมือง ก็เลยไปใช้อำนาจบีบบังคับคนในเรื่องความเชื่อถือ
 ด้วย ส่วนในทางพระพุทธศาสนา呢 ท่านสั่งสอนคนในทาง
 การเมืองการปกครอง ให้ผู้ปกครองประเทศปกครองให้ดีให้
 มีคุณธรรม แต่ว่าทางฝ่ายพระนี้ จะไม่เข้าไปยุ่งทางการเมือง
 ไม่มีอำนาจทางการเมืองเอง ฉะนั้น ก็จะไม่มีการแบบ
 ที่ว่า พระพุทธศาสนา呢ไปกับลัทธิล่าอาณานิคม หาเมืองขึ้น
 อะไร เพราะเราไม่ไปยุ่งกับการเมือง ไม่เข้าไปครอบงำทาง
 การเมือง ไม่ไปมีอำนาจทางการเมือง ฉะนั้น ลักษณะนี้จึง
 ต่างกัน ซึ่งควรจะเข้าใจไว้ นี้ก็เป็นสภาพความเป็นจริง
 ความเป็นมาในประวัติศาสตร์ถึงปัจจุบันนี้ ถ้ามีโอกาสมันก็มี
 ทางที่จะเป็นอย่างนี้ได้อีก จึงควรจะศึกษาสิ่งเหล่านี้ให้เข้า
 ใจตามความเป็นจริง ถ้าหากว่าเราได้ศึกษา มีความรู้เรื่อง
 ประวัติศาสตร์บ้างแล้ว ก็จะช่วยให้วินิจฉัยเรื่องราวต่างๆ ได้
 ถูกต้อง ตนเองก็จะไม่หลงคิดผิดพลาดไป และก็จะไม่ถูกใคร

มาล่อหลอกชักจูงให้ไขว้เขวด้วยความไม่รู้ หรือไร้วิจารณ์
ญาณ

ผมขอตอบจดหมาย โดยตอบข้อสงสัยของท่านปลัด
เพียงเท่านี้ก่อน และหวังว่าคำตอบนี้คงจะเป็นประโยชน์ที่จะ
ช่วยให้ญาติโยมเข้าใจความจริงได้ตามสมควร

ด้วยความนับถือ

พระเทพเวที

มาทำหน้าที่ของชาวพุทธกันเถิด !

ข้อเขียนต่อไปนี้ วันหนึ่งดิฉันได้อ่านนิตยสารทางเดินของเปรียญธรรมสมาคม ฉบับวันอาสาฬหบูชา ประจำพุทธศักราช ๒๕๓๑ ในหัวข้อว่า "ฝรั่งเจริญเพราะดินรนให้พ้นจากการบีบคั้นของศาสนาคริสต์" ซึ่งเป็นจดหมายคำถามคำตอบของพระปลัดเอี่ยม อธิสัทโตะ ได้เขียนถามท่านเจ้าคุณพระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตฺโต) หลังจากดิฉันได้อ่านบทความนี้แล้ว ดิฉันมีความคิดเห็นว่าควรจะมีพิมพ์ออกเผยแพร่ให้พุทธศาสนิกชนได้อ่าน จึงได้ขออนุญาตพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระเทพเวที และท่านได้อนุญาตให้ดิฉันพิมพ์

เผยแพร่วีรียบร้อยแล้ว (ดังบทความข้างต้นที่ท่านได้อ่าน) เพื่อนดิฉันได้ให้ความเห็นว่า ในฐานะที่เราเป็นพุทธศาสนิกชนเราน่าจะมีความคิดเห็นส่วนตัวนำมาลงบ้าง ดิฉันได้บอกกับเพื่อนๆ ว่า ดิฉันไม่มั่นใจในตัวเองเลย เพราะดิฉันเป็นผู้มีการศึกษาน้อย จึงได้ไปกราบเรียนพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระราชาธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตญาโณ) ท่านได้ให้ความเห็นดิฉัน ให้ลองทำดู เมื่อท่านพูดคำนี้ ดิฉันจึงเกิดความมั่นใจขึ้น และคิดว่ายังงั้นดิฉันก็คงมีผู้ใหญ่ให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษา เมื่อดิฉันอ่านข้อความนี้แล้ว เกิดความคิดเปรียบเทียบขึ้นในฐานะที่ดิฉันเป็นพุทธศาสนิกชน เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งพระองค์ทรงมีความรู้กว้างไกล ทรงมีพระปัญญาคุณโดยพระญาณของพระองค์เอง และการรู้ของพระองค์นั้น เป็นสิ่งที่ผู้ใดจะปฏิเสธไม่ได้เลย ในอัครคัมภีร์สุตตร ที่สมณิกาย พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงตอบคำถาม ของวาเสฏฐะสามเณรและภราทวาชะสามเณร เกี่ยวกับวิวัฒนาการของโลกและของมนุษย์ พระสุตตรนี้แสดงถึงความเจริญของโลกมนุษย์นั้น ซึ่ง

มียุคหนึ่งจะเจริญถึงที่สุด และก็จะต้องเสื่อมลงโดยที่โลกนี้จะถูกทำลายลงด้วยน้ำ ด้วยไฟ ด้วยลม และด้วยฝีมือมนุษย์เอง ท่านได้แสดงถึงลักษณะของโลก มีรูปกลมรีคล้ายลูกสมอ หมุนรอบๆ ตัวเอง มีน้ำารองอยู่ใต้พื้นแผ่นดิน มนุษย์เรานี้อาศัยอยู่บนผิวโลกในระบบสุริยจักรวาลนี้ มีพระอาทิตย์ พระจันทร์ และมีดาวพระเคราะห์อื่นๆ นับไม่ถ้วน ทั้งนี้เราอาจจะกล่าวว่าเป็นไปไม่ได้ ถ้าเราไม่มีเครื่องมือเครื่องมือที่จะพิสูจน์ หลังจากวงการวิทยาศาสตร์เจริญขึ้น และได้พิสูจน์โดยใช้เครื่องมือเครื่องมือ ทุกอย่างก็ตรงตามที่พระองค์ทรงแสดงไว้

นอกจากนั้น เรื่องเกี่ยวกับมนุษย์เป็นคนทำลายธรรมชาติ เราจะเห็นได้ในยุคปัจจุบันว่ามนุษย์เป็นคนทำลายป่าไม้ ทำลายอากาศ เป็นคนขุดค้นทรัพยากรธรรมชาติมาใช้จนแทบจะหมดอยู่แล้ว มนุษย์เป็นคนสร้างระเบิดนิวเคลียร์ขึ้นมาทำลายล้างกัน ซึ่งกดปุ่มทีเดียวก็สามารถจะทำลายล้างกันจนหมดโลก ส่วนเรื่องราวด้วยโลกนี้จะพินาศด้วยวาทภัย ด้วยอุทกภัย ด้วยอัคคีภัย อันนี้เราจะเห็นได้เพราะมีเหตุ

แผ่นดินไหว น้ำท่วม ภูเขาไฟระเบิด ไฟป่าเผาไหม้ ทุกสิ่ง ทุกอย่างพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้โดยพระญาณของพระองค์เอง เรื่องนี้เป็นเรื่องรูปธรรม

ส่วนในเรื่องนามธรรม พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมีพระมหากรุณาคุณและพระบริสุทธิคุณ ซึ่งจะหาศาสดาผู้ใดเสมอเหมือนพระองค์มิได้ ท่านไม่เคยผูกขาดความเป็นพระพุทธเจ้าที่พระองค์เพียงผู้เดียว ท่านได้แสดงไว้ในมหาปทานสูตร ที่สมณิกายว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอดีตเคยมีแล้วหลายพระองค์ และผู้ใดที่บำเพ็ญบารมีเป็นพระโพธิสัตว์ บำเพ็ญบารมีได้เต็มอย่างพระองค์ ผู้นั้นย่อมจะตรัสรู้และเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ เว้นไว้แต่ผู้นั้นจะทำถอยและจะเลิกสร้างบารมี ถ้าผู้นั้นยังมีความพากเพียรที่จะสร้างบารมีอยู่ ผู้นั้นย่อมสำเร็จได้ดังปรารถนา ดังเราจะสังเกตได้จากกรณีที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกพระองค์ แม้องค์ก่อนๆ ตอนที่ท่านส่งภิกษุทั้งหลายออกประกาศสัจธรรม ท่านได้กล่าวว่า

ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์แก่ชน
เป็นอันมาก เพื่อความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์
สัตว์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทพเทวดา
และมนุษย์ทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงแสดงธรรมให้งามใน
เบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศ
พรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถะ พร้อมทั้งพยัญชนะ บริสุทธิ์
บริบูรณ์สิ้นเชิง

พึงสังเกตว่า ในการส่งภิกษุออกประกาศสังฆธรรมนั้น
พระสัมมาสัมพุทธเจ้า มิเคยปรารภถึงพระองค์ และมีได้ให้
ภิกษุทั้งหลายไปชักชวน ให้คนมานับถือเคารพพระองค์ ทรง
ต้องการให้ธรรมอันบริสุทธิ์บริบูรณ์นั้น เพื่ออนุเคราะห์ต่อ
ชาวโลกเท่านั้น อาจจะมีหลายคนกล่าวว่าหลักธรรมของ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เหมาะสำหรับคนบางกลุ่มที่มีฐานะดี
เท่านั้น ส่วนคนที่ยังทำมาหากินอย่างเราๆ นั้น ไม่สามารถที่
จะประพฤติปฏิบัติธรรมได้ เรื่องนี้เป็นเรื่องการเข้าใจผิด และ
ผู้ที่พูดก็ไม่ได้ศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอน ของพระพุท
ศาสนาโดยแท้จริง ความจริงแล้วหลักธรรมคำสั่งสอนพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนโดยที่ดูอุปนิสัย และบารมีของ
เวไนยสัตว์ ท่านจะโปรดตามบารมีของผู้นั้น เช่น

ผู้ใดที่บารมีเต็มแล้ว ผู้นั้นก็ย่อมจะสำเร็จเป็นพระ
อรหันต์หมดสิ้นอาสวกิเลส

ผู้ใดที่บารมีอ่อนลงมาก็คงจะสำเร็จเป็นพระอนาคามี
พระสกทาคามี และเป็นพระโสดาบัน

ผู้ที่ยังมีบารมีไม่ถึงขั้นพระโสดาบัน ก็จะเป็นกัลยาณ
บุรุษ คือเป็นบุรุษผู้มีศีลธรรม ประพฤติปฏิบัติดีสมควร
แก่สถานะของผู้นั้น

หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา มิได้ขัดต่อ
โลก แม้โลกจะเจริญวิวัฒนาการในด้านวัตถุไปเพียงใดก็
ตาม หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาย่อมทันสมัย
อยู่เสมอ

ต่อไปจะกล่าวถึงบทหนึ่งสำหรับการสร้างอริยทรัพย์
ภายนอก คือ ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ อันนี้จะมีการกล่าวอยู่
๔ ข้อ เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของมนุษย์เราทีเดียว

๑. อุฏฐานสัมปทา มีความหมั่นขยันหาทรัพย์สิน
 หมายความว่า ให้หมั่นขยันหาทรัพย์สินในการประกอบ
 อาชีพสำหรับผู้ครองเรือน แสดงถึงการประกอบอาชีพอะไรก็
 ตาม จะต้องมีการขวนขวาย มีความหมั่น มีความขยันใน
 อาชีพนั้นๆ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ครูบาอาจารย์ พ่อค้า
 ชาวนา ทุกคนจะสามารถประพฤติปฏิบัติได้หมดไม่มีการขัด
 กับชีวิตและสังคมปัจจุบัน

๒. อารักขสัมปทา แสดงถึงการรักษา หมายความว่า
 การที่เราหาทรัพย์มาได้แล้ว เราย่อมจะต้องรักษาทรัพย์สิน
 ของเรา ถ้าแม้ว่าเราไม่รู้จักรักษา ถึงเราจะขยันอย่างไรก็ตาม
 เราก็จะไม่สามารถที่จะมีทรัพย์สินและสมบัติอยู่ได้

๓. กัลยาณมิตตตา คบคนดี คนมีศีลธรรม มิตรที่แนะนำ
 ธรรมซึ่งเป็นประโยชน์ไร้โทษ มิตรผู้รักษาสิ่งซึ่งเป็นความ
 ลับของเราไว้ มิตรผู้ช่วยเหลือกันคราวตกทุกข์ได้ยาก

๔. สมชีวิตา รู้จักจับจ่ายใช้สอยตามฐานะ ตามสมควร
 แก่ทรัพย์สินของเรา ซึ่งหามาได้ เช่น การเลี้ยงดูมารดา
 บิดา การจับจ่ายใช้สอยเพื่อความสุขของตัวเอง เพื่อครอบครัว

คร้ว เพื่อญาติพี่น้อง เพื่อสามีภรรยา และการทำบุญกุศล แล้วอาจจะมีการเก็บรักษาไว้ เพื่อคราวที่เราเจ็บไข้ได้ป่วย

ฉะนั้น หลักนี้จึงเรียกได้ว่าใช้ได้กับบุคคลทุกรูป ทุกนาม ทุกเพศ ทุกวัย ทุกชั้นวรรณะ นอกจากการสร้าง อริยทรัพย์ภายนอก ๔ ข้อแล้ว ยังมีการสร้างอริยทรัพย์ภายในอีก อริยทรัพย์ภายในมี ๗ ข้อ ด้วยกันคือ

๑. สัทธา ความเชื่อในความสำเร็จเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีความศรัทธาต่อพระรัตนตรัย ศรัทธาในเรื่องบุญเรื่องกุศล และเชื่อในเรื่องวิบากของกรรม เรียกว่า เชื่อในกฎแห่งกรรม

๒. ศีล ควบคุมกายวาจาของบุคคลนั้นตามสถานะ เช่น บุคคลซึ่งปฏิบัติ ถือศีล ๕ ก็ถือปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ ถือศีล ๘ ก็ถือปฏิบัติตามหลักของศีล ๘ ถือศีล ๑๐ ก็ถือปฏิบัติตามหลักของศีล ๑๐ หรือศีล ๒๒๗ ก็ถือปฏิบัติตามสมควรแก่สถานะของผู้นั้น ฉะนั้นคำว่าศีลนี้ ผู้ประพฤติปฏิบัติย่อมปฏิบัติได้ตามสมควรแก่สถานะของผู้นั้น

๓. หิริ ความละอายต่อบาป เนื่องด้วยค่านิ่งถึงชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล ค่านิ่งถึงวัย มีความรับผิดชอบในฐานะที่เราเป็นพุทธศาสนิกชนจึงไม่กล้าทำความชั่ว

๔. โอตตัปปะ ความสะดุ้งกลัวต่อบาป กลัวกฎหมายลงโทษ กลัวตายแล้วทำให้ตกนรก กลัวबंधิตติเตียน กลัวผลของการกระทำชั่ว กลายเป็นความเคยชินของตน

ผู้ใดที่มีความละอายต่อบาป คือ หิริ ข้อ ๓ โอตตัปปะ ข้อ ๔ ความละอายต่อบาป และสะดุ้งกลัวต่อบาป ถ้าผู้ใดมี ๒ ข้อนี้แล้วยอมไม่กล้าประพฤติชั่วแม้แต่ด้วยความคิด ไม่กล้าละเมิดสิทธิของผู้อื่น ไม่กล้าละเมิดชีวิตของผู้อื่น ไม่กล้าละเมิดคุ้มครองของผู้อื่น ไม่กล้ากล่าวคำหยาบจ้วงจาบผู้ใด แม้แต่ตนเองจะประพฤติชั่ว หรือไปในที่อัปมงคลก็ไม่กล้าทำ เพราะมีความละอายต่อบาป กลัวต่อบาป มีความนับถือในสถานะของตนเอง เป็นมนุษย์ผู้ประเสริฐ จึงไม่กล้าประพฤติในสิ่งที่ผิดศีลธรรมและสิ่งใดที่โลกติเตียน

๕. พานุสัจจะ มีการศึกษามาก เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราควรจะพัฒนาตัวเองขึ้นไปเรื่อยๆ โดยการค้นคว้าหา

ความรู้ง่าย โดยการสดับตรับฟังบ้าง โดยการสนทนากับบัณฑิต สัปบุรุษ ผู้มีความรู้ ผู้มีศีลธรรม ทำให้เราเป็นมนุษย์ที่ประเสริฐและฉลาดขึ้น

๖. จาคะ ให้เรารู้จักเสียสละทรัพย์สินของตัวเอง เพื่อประโยชน์แก่ครอบครัว เพื่อประโยชน์แก่สังคม คือผู้ใดที่มีจาคะแล้วจะเป็นเศรษฐีใจบุญ ซึ่งจะใช้ทรัพย์สินของตนเองอนุเคราะห์ช่วยเหลือแก่ผู้ทุกข์ยาก ผู้ลำบากมากกว่าตนเอง บางครั้งยอมเสียสละความสุขของตน เพื่อความสุขของส่วนรวม นอกจากนั้นยังมีการให้อภัย คือ จาคะการเสียสละความโลภของตน เสียสละความโกรธของตนเอง ด้วยการให้อภัยทาน

๗. ปัญญา มีความรอบรู้ จะสังเกตได้ว่าคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในองค์ธรรมส่วนใหญ่ นั้นจะลงท้ายด้วยปัญญา หรือจะมีปัญญากำกับอยู่เสมอ ปัญญา คือ การพินิจ พิจารณา การฟัง การไตร่ตรอง ฟังแล้วไตร่ตรอง ไคร่ครวญ รู้ว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์ สิ่งใดไม่เป็นประโยชน์ สิ่งใดเป็นบุญ สิ่งใดเป็นบาป สิ่งใดควรประพฤติ

สิ่งใดไม่ควรประพฤติ แม้ผู้มีปัญญาแล้วยอมไม่กล้ากระทำ
 สิ่งที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่กล้าเบียดเบียนผู้อื่น ปัญญา
 ถึงผู้นั้นยังไม่สำเร็จเป็นพระอริยบุคคล เป็นปุถุชนที่ยังเต็มไปด้วย
 ด้วยอวิชชาหนาแน่นด้วยกิเลสก็ตาม แต่ก็ยังเป็นกัลยาณ
 ปุถุชน มีความดีตามสถานะของผู้นั้น

พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย พวกเรามาช่วยกันสร้าง
 อริยทรัพย์ภายในกันเถิด เพราะหลักธรรมคำสอนของพระ
 สัมมาสัมพุทธเจ้า^{นั้น} ทรงสอนให้มีการสร้างทั้งอริยทรัพย์
 ภายนอกและอริยทรัพย์ภายใน แต่เวลานี้พวกเรากำลังหลง
 ผิด หลงติดอารยธรรมของชาวตะวันตก และกำลังคิดสร้าง
 แต่ทรัพย์ภายนอก มัวแต่แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกันด้วยความ
 เห็นแก่ตัว บางครั้งเรายอมทำความผิด ยอมผิดศีลธรรม เพื่อ
 ให้ได้ทรัพย์สิน^{นั้น}มาครอบครอง และเพื่อให้ได้สถานะใน
 สังคม โดยที่เราไม่คิดคำนึงเลยว่า เราไม่ได้อยู่ครองโลกนี้ชั่ว
 กาลนาน วันหนึ่งเราจะต้องจากโลกนี้ไปและทรัพย์สินต่าง ๆ
 ที่เราหามาด้วยความหลงผิด ยอมผิดศีลธรรม ยอมทำชั่วทำ
 บาป เพื่อให้ได้ทรัพย์^{นั้น}มาครอบครอง เราก็ไม่สามารถเอาไป

ได้ เราต้องทิ้งไว้ให้คนรุ่นหลังครอบครองต่อไป กลายเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ในขณะที่เราจะสังเกตได้ มีหลายคนทีเดียวที่กล่าวว่า สมัยนี้เขาเลิกเชื่อกันแล้วเรื่องบุญเรื่องบาป และเลิกประพาดิตัวอยู่ในศีลธรรม จาริตประเพณี เพราะคนที่ประพาดิตัวเช่นนั้นเป็นคนล้ำสมัย เรื่องนี้ดิฉันขอเรียนว่า การที่เชื่อเรื่องบุญเรื่องบาป เป็นคนทันสมัยกว่า เพราะว่าเรื่องเจ้าลัทธิต่างๆ ที่ท่านได้แสดงไว้ในพรหมชาลสูตร ที่สมณิกายก็บอกไว้ว่า สมัยก่อนพุทธกาลนั้นก็ยังมีเจ้าลัทธิต่างๆ แสดงถึงเรื่องมิจฉาทิฎฐิ ๖๒ (ความเห็นผิด ๖๒ อย่าง) ซึ่งบางมิจฉาทิฎฐิก็แสดงว่า บุญไม่มี บาปไม่มี มิจฉาทิฎฐิบางพวกก็แสดงว่า โลกนี้ โลกหน้าไม่มี ตายแล้วสูญ บางมิจฉาทิฎฐิแสดงว่า คุณบิดามารดาไม่มี คุณครูบาอาจารย์ไม่มี ฉะนั้นความเชื่อนี้ไม่ใช่ของใหม่ หลังจากที่ยोगค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้สัจธรรมแล้ว จึงนำสัจธรรมนี้มาเผยแพร่สั่งสอนให้มนุษย์เกิดมีศีลธรรม เลิกความหลงผิดนี้ไปได้

ส่วนความคิดว่า การผิดคู่ครองของผู้อื่นเป็นเรื่องทันสมัย ก็เช่นเดียวกัน ดิฉันได้เคยฟังพระคุณเจ้าไม่ทราบว่าเป็น

โต แสดงออกทางวิทยุกระจายเสียงว่า สมัยหนึ่งได้มีลูก
 เศรษฐี ๔ คน เป็นคนรุ่มงาม ได้ใช้ทรัพย์สินของตนเอง ซื้อ
 ทุกสิ่งทุกอย่างตามที่ต้องการ ใช้ทรัพย์สินของตนเองทำใน
 สิ่งที่ผิดศีลธรรมด้วย รวมทั้งผิดคู่ครองผู้อื่น หลังจากลูก
 เศรษฐีทั้ง ๔ คน ได้ถึงแก่กรรมลงไป ไปตกอยู่ในอเวจีนรก
 ซึ่งอยู่ในหม้อที่มีน้ำโลหะร้อนตลอดเวลา ทุกข์ทรมาน ลูก
 เศรษฐีทั้ง ๔ คนนี้จมลงไปอยู่ก้นหม้อ และจะโผล่ขึ้นมาทีละ
 คนแล้วก็จมลงไปใหม่และได้กล่าวคาถาเพียงคนละคำว่า พุ
 สะ นะ โส ซึ่งคนเรียกกันว่า "หัวใจเปรต" ฉะนั้น การ
 ประพฤติผิดคู่ไม่ใช่เรื่องใหม่เหมือนกัน เป็นของเก่าซึ่งคน
 สมัยหนึ่งหลงผิด หลังจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรง
 แสดงสังฆกรรมแล้ว บุคคลเหล่านั้นก็เลิกประพฤติปฏิบัติ
 อย่างนั้น ได้ประพฤติปฏิบัติตรง ประพฤติปฏิบัติชอบ
 ประพฤติปฏิบัติสมควรแก่กรรม ดังนั้น การที่เรามีจารีต
 ประเพณีอยู่ในกรอบของศีลธรรมนั้น จึงเป็นการยกสถานะ
 ของเราให้สูงกว่าสัตว์เดรัจฉาน เพราะสัตว์เดรัจฉานนั้นเขา
 สามารถที่จะแย่งคู่ครองกันได้ และสามารถที่จะประพฤติผิด

ธรรมนองคลองธรรมได้เพราะเขาไม่รู้ อันนี้เป็นวัฒนธรรมของบุคคลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเขาประพฤติปฏิบัติมา ก็สมควรแก่ประเพณีของคนกลุ่มเขา ส่วนเราอยากไปเอาอย่างเขาบ้าง เลยอ้างว่าทันสมัย พวกเราอยากจะไปเอาอย่างเขาและคิดว่าเป็นของง่าย ซึ่งไม่ต้องทวนกระแสวิเคราะห์ ก็เลยหาคำอ้างว่าสิ่งนี้ทันสมัย ส่วนในคำที่มีหลายคนกล่าวว่า พระพุทธศาสนาดี เพราะฝรั่งเขานับถือ ดิฉันขอเรียนอย่างตรงไปตรงมาดังนี้ ความจริงแล้วพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านมีความดีของพระองค์อยู่แล้ว ฝรั่งจะนับถือหรือไม่นับถือ ท่านก็เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน หลักสัจธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านตรัสรู้เอง ย่อมเป็นหลักที่ไม่มีใครจะหักล้างได้ เพราะยิ่งไปค้นคว้าเท่าไร ก็ยิ่งแสดงถึงความจริงออกมา

ในอีกข้อหนึ่งที่ว่า หลักวิทยาศาสตร์กับหลักพระพุทธศาสนาไม่ขัดกัน หรือบางคนกล่าวว่าหลักพระพุทธศาสนาไม่ขัดต่อหลักวิทยาศาสตร์ก็เช่นเดียวกัน เพราะว่าหลักวิทยาศาสตร์ ค้นคว้าตามหลักธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดิฉันขอเรียนในข้อซึ่งดิฉันได้ฟังทางวิทยุโดยพระเดช

พระคุณท่านเจ้าคุณพระราชาธรรมภาณี สมัยหนึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านยังเป็นพระโพธิสัตว์ยังสร้างบารมีอยู่ ท่านเกิดเป็นพระราชา และได้มีท้าวสักกเทวราชปลอมเป็นพราหมณ์ตาบอด มาขอดวงตาจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สมัยซึ่งยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ ได้เรียกหมอมาคัดดวงตาของท่านใส่ให้พราหมณ์ตาบอด พราหมณ์ผู้นั้นสามารถมองเห็นโลกได้ เรื่องนี้หลายคนอาจปฏิเสธว่าไม่น่าเป็นไปได้ ในสมัยซึ่งวงการแพทย์ยังไม่เจริญ แต่หลังจากนั้นแล้ววงการแพทย์ได้เจริญขึ้น และมีหมอได้ฟังพระท่านแสดงธรรม แสดงถึงความละเอียดและส่วนประกอบต่างๆ ของประสาทตา นายแพทย์ปัจจุบันได้ฟังก็ยอมรับ ว่าตรงตามหลักที่เขาได้ศึกษามา และบางสิ่งบางอย่างละเอียดจนเขายังศึกษาไม่ถึง ฉะนั้น เราจะว่า หลักพระพุทธานุศาสตร์ไม่ขัดต่อหลักวิทยาศาสตร์ ดิฉันว่ายังไม่ถูก เราควรจะใช้คำว่า หลักวิทยาศาสตร์ค้นคว้าตามหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเฉพาะสิ่งที่เป็นรูปธรรม ส่วนสิ่งที่เป็นนามธรรมในพระพุทธานุศาสตร์ สติปัญญา ของฝรั่งยังไม่ค้น

พบ พวกเราพุทธศาสนิกชน เป็นคนโชคดีกว่าประชากรอีกหลายร้อยหลายพันล้านคน ซึ่งไม่มีโอกาสได้สัมผัสคุณพระรัตนตรัย แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าเรากำลังละทิ้งแก้วมณี เพราะไม่ได้ศึกษาคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ดิฉันเกรงอยู่ว่า วันหนึ่งคนศาสนาอื่น ซึ่งเวลานี้เขาก็กำลังทำอยู่แล้ว คือมาศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วนำไปใส่ในคัมภีร์ของเขา และอ้างว่าเป็นคำสอนของศาสนาเขา ซึ่งชาวพุทธเราไม่สามารถจะท้วงติงได้ เพราะไม่ได้ศึกษาค้นคว้า จึงไม่ทราบว่่าข้อธรรมคำสั่งสอนข้อไหนเป็นของพระพุทธศาสนา ข้อไหนไม่ใช่คำสอนของพระพุทธศาสนา

อีกข้อหนึ่งคือที่คนกล่าวกันว่าต่อไปพระอาทิตย์จะขึ้นทางทิศตะวันตก เรื่องนี้ดิฉันรู้สึกว่าจะเป็นไปได้ เพราะเวลานี้ ฝรั่งต่างชาติค่อยๆ หันมาศึกษาคำสอนของพระพุทธศาสนาและมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ได้นำคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติได้สัมผัสผล คือได้ผลตามสถานะของเขา เวลานี้พวกเรากำลังตื่นทางด้านวัตถุและไป

เอาเทคโนโลยีต่างๆ ของต่างชาติมาใช้ โดยที่เรามิได้รักษามรดกอันล้ำค่าของเรา (พระพุทธศาสนา) ที่มีอยู่ไว้ ส่วนคนต่างชาติที่ประเทศเขาเจริญในด้านวัตถุ กำลังรำลึกความเจริญทางด้านวัตถุ กำลังว่าเหวขาดที่พึ่งและหันมาพัฒนาจิตใจ มันจะกลายเป็นว่าเราทิ้งอริยทรัพย์ภายในและไปเอาเพียงทรัพย์ภายนอกของเขามา เราจะต้องมีปัญหาอย่างเขา คือเป็นโรคประสาทกันมากขึ้น เพราะขาดที่พึ่งทางใจ ฆ่าตัวตายกันมากขึ้น เสร็จแล้วเราก็ต้องไปศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาในต่างประเทศ เพราะว่าเราได้ทิ้งรัตนะซึ่งเป็นแก้วมณีของเราไป จนคนอื่นได้นำไปครอบครองเสียหมดแล้ว กลายเป็นว่า เราต้องเป็นชาติที่ต้องติดตามศึกษาจากฝรั่ง โดยไม่มีที่สิ้นสุด ดิฉันว่าเรายังไม่สายเกินไป เพราะเวลานี้นักเผยแผ่ธรรม ก็กำลังเผยแพร่ออกในทุกรูปแบบ คัมภีร์พระไตรปิฎกเราสามารถจะซื้อมาศึกษาได้ เพียงแต่เราใช้ความพากเพียรอดทนศึกษา เวลานี้มีพระคุณเจ้าอยู่หลายรูปซึ่งมีความรู้ เราสามารถที่จะสอบถามขอความรู้จากท่านได้ ฉะนั้น ถ้าแม้ว่าเรารักษาอริยทรัพย์นี้ไว้

ได้ เราคงจะเป็นผู้นำทางวิญญาณ และไม่ต้องเป็นผู้ตาม
 ต่างชาติอีก ต่อไป โดยที่พุทธศาสนิกชนเรานี้พยายามศึกษา
 คำสอนของพระพุทธศาสนา นำคำสอนนั้นมาประพฤติ
 ปฏิบัติตาม สมควรแก่สถานะ และความเหมาะสมของ
 บุคคลนั้นๆ เมื่อปฏิบัติแล้ว เราย่อมสัมผัสผลตามที่เรา
 ประพฤติปฏิบัติมา เมื่อเราเห็นเพื่อนมนุษย์เกิดความทุกข์
 ยากเดือดร้อน เราสามารถที่จะแนะนำเขาได้ตามหลักธรรม
 คำสอนของพระพุทธศาสนา เพราะเราเป็นผู้รู้ ได้ศึกษามา
 ตรงตามพระไตรปิฎก และเราสามารถที่จะแนะนำเขา ทั้ง
 อริยทรัพย์ภายนอกและอริยทรัพย์ภายใน เมื่อเราเป็นผู้
 ศึกษาจริงๆ มีภัยมีปัญหาเกิดขึ้นภายใน หรือภายนอกพระ
 พุทธศาสนา เราย่อมจะสามารถแก้ไขได้ทั้งตั้งได้ โดยใช้
 ปัญญาไม่ใช่ใช้โทษะ ดิฉันขอฝากความหวังนี้ไว้แก่พุทธศา
 สนิกชนทั้งหลาย ดิฉันมิได้หวังมากกว่า เราจะสามารถแก้ไข
 ปัญหาต่างๆ ได้ทั้งหมด แต่ดิฉันมีความหวังว่าพวกเขาแม้
 กลุ่มเล็กๆ สักกลุ่มหนึ่งที่พร้อมจะศึกษาและรักษาพระธรรม
 คำสั่งสอนนี้ไว้ได้ ก็ยังดีกว่าเราไม่ได้ทำอะไรเลย

สุดทำยนี้ดิฉันขอกราบขอบพระคุณ พระเดชพระคุณ
 ท่านเจ้าคุณพระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) และพระเดช
 พระคุณท่านเจ้าคุณพระราชาธรรมนิเทศ (ระแบบ จีตญาโณ)
 ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย คือ พุทธรัตน ธรรมรัตน สังฆ
 รัตน ได้โปรดอภิบาลรักษา พุทธศาสนิกชนทุกท่านและผู้มี
 พระคุณทุกท่าน ซึ่งช่วยให้หนังสือเล่มนี้ประสบความสำเร็จ
 เป็นรูปเล่ม จงประสบแต่ความสุข จงเจริญงอกงามไพบุลย์
 ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประพฤติ
 ปฏิบัติธรรมจนถึงมรรคผลนิพพานโดยทั่วกันเทอญ สวัสดิ์คะ

พัชนี ตัณฑานุตร

หลักฐานในการอ้างอิง

พุทธธรรม โดยท่านพระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตฺโต)

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับ
ประมวลศัพท์ โดยท่านพระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตฺโต)

หนังสือต่างๆ หลายเล่ม โดยท่านเจ้าคุณพระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ สิริต
ญาโณ)

หนังสือธรรมปริทัศน์เล่ม ๑ ธรรมปริทัศน์เล่ม ๒ รวบรวมเรียบเรียงโดย
ท่านเจ้าคุณพระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ สิริตญาโณ)

ที่สำคัญที่สุดก็คือ พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐที่พิมพ์โดย มหามกุฏราช
วิทยาลัย

และกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ผู้ให้คำแนะนำ ได้
แก่ ท่านพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระเทพเวที (ประยูรย์

ปยุตฺโต) และพระเดชพระคุณพระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ
จิตฺตญาโณ)

ขอขอบคุณผู้ให้ความช่วยเหลือในการทำหนังสือเล่มนี้
คุณพินุพิม ให้งาม, คุณอุษา แต่สุจิ, คุณพีละออ โหดระกิจ